

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Кафедра практичної психології

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Декан педагогічного
факультету Олещенко Т.О.
(підпис)
«31» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

«Етнічна психологія»

освітнього рівня *бакалавр*

(назва освітнього рівня)

галузі знань *05 Соціальні та поведінкові науки*

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності *053 Психологія*

(код і назва спеціальності)

ОПП «Практична психологія»,
«Психологія розвитку особистості»

Шифр за навчальним планом **ВВ2.03**

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «*Етнічна психологія*», затверджена на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова.

Розробники програми: *Лапченко І.О.*, канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри практичної психології,
Халько М.С. старший викладач кафедри практичної психології

Затверджено на засіданні кафедри практичної психології

«30» серпня 2023 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри

(підпис)

проф. Митник О.Я.

I. Опис навчальної дисципліни

Шифр дисципліни ВВ2.03

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань (шифр, назва) 05 Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів - 3		Методи навчання: інтерактивні лекції, семінари з виконання практичних і творчих завдань
Спеціальність (код, назва) 053 Психологія	Загальна кількість годин - 90		
Освітній рівень бакалавр	<i>Денна</i> <i>Заочна</i>		
	Лекції:		
	18	6	
Вибіркова	Семінарські (практичні) заняття:		
	16	6	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 3	Лабораторні заняття:		Форми поточного контролю: модульний тест, виконання творчих завдань.
	-		
Семестр: 5	Індивідуальна робота:		
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2 - самостійна робота	Самостійна робота:		Форма підсумкового контролю – залік
	56	78	
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання -українська	30% / 70%		

Предмет вивчення навчальної дисципліни – етнокультурна специфіка психічної діяльності, етнічні та культурні особливості формування етнічної свідомості та самосвідомості.

Міждисциплінарні зв'язки: соціальна психологія, психодіагностика, історія України, етнографія.

Мета і завдання навчальної дисципліни – розширення знань майбутніх психологів з питань національно-психологічних властивостей людини, виділення універсальних та культурно-специфічних особливостей розвитку особистості і міжгрупових відносин, розкриття соціально-психологічних механізмів творення і розвитку етносу й нації.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують

Результати навчання	Компетентності
ПРН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника	ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку
ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають	

інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.	<p>предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ФК1.Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології</p> <p>ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.</p> <p>ФК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)</p> <p>ФК13. Здатність бачити та формулювати певні проблеми; ставити попередні діагнози, уточнювати їх. Здатність передбачати результат взаємодії з клієнтом та характер зворотної реакції на свої вимоги.</p>
---	--

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредитів ЄКТС 90 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Семінарські	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні	Семінарські	СРС
Змістовий модуль 1. Вступ до етнічної психології										
	Тема 1. Предмет, завдання, функції і методи етнічної психології	3	2	1	4	2	1		1	10
	Тема 2. Історія етнічної психології	6	4	2	10	2	1	1		14
Змістовий модуль 2. Основні категорії та поняття етнічної психології										
	Тема 3. Етнічна та національна свідомість і самосвідомість. Мова і етнічна свідомість.	5	4	1	8	1	1			10
	Тема 4. Етнічна	4	2	2	8	2	1	1		10

	ідентичність									
	Тема 5. Національний характер та етнічні стереотипи. Менталітет	4	2	2	8	2	1		1	12
	Тема 6. Психологія міжетнічних та міжкультурних відносин. Проблема підтримання етнічної ідентичності.	6	2	4	10	2	1	1		14
	Тема 7. Психологічні основи етнопедагогіки	6	2	4	8	1		1		8
Разом:		34	18	16	56	12	6	4	2	78

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	4.1. Назва модулів, тем та їх зміст	Кількість годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1	<p>Тема: Предмет, завдання, функції і методи етнічної психології</p> <p>Актуальність розвитку етнопсихології. Сучасні уявлення про назву етнопсихології. Предмет етнопсихології. Галузі етнопсихологічних знань. Зв'язок етнопсихології з іншими науками. Проблеми сучасної етнічної психології.</p> <p>Ознаки етнічної групи. Класифікація етнічних груп. Культура як психологічне явище. Етногенез як еволюція етнічної спільноти. Теорії етногенезу.</p> <p>Методи етнопсихологічного дослідження. Основні підходи та напрямки до вивчення національних особливостей.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: 1- 6, 18, 20</i></p>	7	2
2	<p>Тема: Історія етнічної психології</p> <p>Зародження етнопсихології в надрах історії та філософії. Народження психології народів в Німеччині. Психологічний напрямок в американській етнології. Етнопсихологія в Росії. Розквіт етнопсихологічної тематики на Слобожанщині. Перші експериментальні дослідження у друг. пол. 19 ст. Розвиток етнопсихології у 20-30 роках 20 ст. Значення праць представників діаспори для розвитку етнопсихології в Україні. Сучасне відродження етнопсихології в Україні.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела: 11, 13, 14, 21, 23, 25, 31, 32</i></p>	15	2
3	<p>Тема: Етнічна та національна свідомість і самосвідомість.</p> <p>Мова і етнічна свідомість.</p> <p>Етнічна модель особи і етнічний тип особи. Базова та модальна особистість. Маргінальна особистість. Універсальні та специфічні риси особистості. Соціалізація, інкультурація та етнізація особистості.</p> <p>Поняття етнічної та національної свідомості. Рівні її функціонування. Структура етнонаціональної свідомості. Типологія етнонаціональної свідомості. Функції етнонаціональної свідомості. Основні характеристики етнонаціональної свідомості. Мова і національна свідомість особистості.</p> <p>Поняття етнонаціональної самосвідомості. Співвідношення понять етнічних свідомості, самосвідомості та ідентичності. Структура етнонаціональної самосвідомості. Рівні національної</p>	14	4

	самосвідомості. <i>Рекомендовані інформаційні джерела: 10, 12, 15, 16, 21, 22</i>		
4	Тема: Етнічна ідентичність Етнічна ідентичність як структурний компонент самосвідомості. Структура етнічної ідентичності. Форми етнічної ідентичності. Етапи становлення етнічної ідентичності. Вплив соціальних факторів на формування етнічної ідентичності. Параметри етнічної ідентичності. Типологія етнічної ідентичності. Проблема підтримання етнічної ідентичності. <i>Рекомендовані інформаційні джерела: 10, 12, 15, 16, 21, 22</i>	12	2
5	Тема: Національний характер та етнічні стереотипи. Менталітет Національний характер і менталітет. Механізм та функції етнічної стереотипизації. Етнічний стереотип як атрибутивне явище. Співвідношення понять “етнічний стереотип”, “упередження” та “забобони”. Властивості етнічних стереотипів. <i>Рекомендовані інформаційні джерела: 6, 10, 11, 15, 16, 20, 22</i>	12	2
6	Тема: Психологія міжетнічних та міжкультурних відносин. Проблема підтримання етнічної ідентичності. Психологія міжетнічних відносин. Універсальні та культурно-специфічні аспекти спілкування. Психологічні детермінанти міжетнічних відносин. Виникнення та протікання міжетнічних конфліктів. Міжкультурна адаптація. Проблема трансформації етнічної ідентичності. Підготовка до міжкультурної взаємодії. <i>Рекомендовані інформаційні джерела: 6, 7, 9, 12, 21, 33</i>	16	4
7	Тема: Психологічні основи етнопедагогіки Єдність національного та загальнолюдського в українській етнопедагогіці. Батьківство як соціокультурний феномен фізичного і соціального відтворення людини. Дитина у світогляді українського народу. Психолого-педагогічне значення народної обрядовості. Етнічні відмінності у психіці як результат народної педагогіки. <i>Рекомендовані інформаційні джерела: 6, 7, 9, 12, 21, 33, 35, 36</i>	14	2

4.2. Плани семінарських занять

Тема: Предмет, завдання, функції і методи етнічної психології

Актуальність розвитку етнопсихології. Сучасні уявлення про назву етнопсихології. Предмет етнопсихології. Галузі етнопсихологічних знань. Зв'язок етнопсихології з іншими науками. Проблеми сучасної етнічної психології.

Ознаки етнічної групи. Класифікація етнічних груп. Культура як психологічне явище. Етногенез як еволюція етнічної спільноти. Теорії етногенезу.

Методи етнопсихологічного дослідження. Основні підходи та напрямки до вивчення національних особливостей.

Рекомендовані інформаційні джерела: 1- 5, 18, 20

Тема: Історія етнічної психології

Зародження етнопсихології в надрах історії та філософії. Народження психології народів в Німеччині. Психологічний напрямок в американській етнології. Етнопсихологія в Росії.

Розквіт етнопсихологічної тематики на Слобожанщині. Перші експериментальні дослідження у друг. пол. 19 ст. Розвиток етнопсихології у 20-30 роках 20 ст. Значення праць представників діаспори для розвитку етнопсихології в Україні. Сучасне відродження етнопсихології в Україні.

Рекомендовані інформаційні джерела: 11, 13, 14, 21, 23, 25, 31

Тема: Етнічна та національна свідомість і самосвідомість

Етнічна модель особи і етнічний тип особи. Базова та модальна особистість. Маргінальна особистість. Універсальні та специфічні риси особистості. Соціалізація, інкультурація та етнізація особистості.

Поняття етнічної та національної свідомості. Рівні її функціонування. Структура етнонаціональної свідомості. Типологія етнонаціональної свідомості. Функції етнонаціональної свідомості. Основні характеристики етнонаціональної свідомості. Мова і національна свідомість особистості.

Поняття етнонаціональної самосвідомості. Співвідношення понять етнічних свідомості, самосвідомості та ідентичності. Структура етнонаціональної самосвідомості. Рівні національної самосвідомості.

Рекомендовані інформаційні джерела: 10, 12, 15, 16, 21, 22

Тема: Етнічна ідентичність

Етнічна ідентичність як структурний компонент самосвідомості. Структура етнічної ідентичності. Форми етнічної ідентичності. Етапи становлення етнічної ідентичності. Вплив соціальних факторів на формування етнічної ідентичності. Параметри етнічної ідентичності. Типологія етнічної ідентичності. Проблема підтримання етнічної ідентичності.

Рекомендовані інформаційні джерела: 10, 12, 15, 16, 21, 22

Тема: Національний характер та етнічні стереотипи. Менталітет

Національний характер і менталітет. Механізм та функції етнічної стереотипізації. Етнічний стереотип як атрибутивне явище. Співвідношення понять “етнічний стереотип”, “упередження” та “забобони”. Властивості етнічних стереотипів.

Рекомендовані інформаційні джерела: 6, 10, 11, 15, 16, 20, 22

Тема: Психологія міжетнічних та міжкультурних відносин

Психологія міжетнічних відносин. Універсальні та культурно-специфічні аспекти спілкування. Психологічні детермінанти міжетнічних відносин. Виникнення та протікання міжетнічних конфліктів. Міжкультурна адаптація. Проблема трансформації етнічної ідентичності. Підготовка до міжкультурної взаємодії.

Рекомендовані інформаційні джерела: 6, 7, 9, 12, 21, 33

Тема: Психологічні основи етнопедагогіки

Єдність національного та загальнолюдського в українській етнопедагогіці. Батьківство як соціокультурний феномен фізичного і соціального відтворення людини. Дитина у світогляді українського народу. Психолого-педагогічне значення народної обрядовості. Етнічні відмінності у психіці як результат народної педагогіки.

Рекомендовані інформаційні джерела: 6, 7, 9, 12, 21, 33, 35, 36

4.3. Організація самостійної роботи студентів

Підготувати повідомлення (доповідь) з наступних питань (на вибір):

- Внесок представників діаспори у розвиток української етнопсихології.
- Етнічний стереотип як атрибутивне явище.
- Розробка тесту, вільного від культурного впливу, як психологічна проблема.
- Мова як фактор етнічної ідентичності.
- Трансформація етнічної ідентичності як психологічна проблема.
- Особливості поведінки етнічної діаспори.
- Вплив соціальних факторів на формування етнічної ідентичності.
- Підготовка дітей різного віку до міжкультурної взаємодії.

Практичні завдання:

- скласти орієнтовну методику етнопсихологічного дослідження на основі методу спостереження;

- скласти орієнтовну методику етнопсихологічного дослідження на основі методу опитування;
- скласти орієнтовну методику етнопсихологічного дослідження на основі тестування;
- скласти орієнтовну методику етнопсихологічного дослідження на основі природного експерименту;
- описати національний характер народу на вибір (на основі аналізу літератури, власного життєвого досвіду, вивчення продуктів культури тощо);

№ з/п	Вид роботи	Форми звітності	Кількість балів
1.	Підготовка до семінарських занять.	Виступи, опрацювання наукової літератури	45
2.	Складання орієнтовної методики етнопсихологічного дослідження	Методика	10
3.	Складання структурно-логічних схем	Структурно-логічні схеми	10
4.	Аналіз виховного впливу народної казки у етнопедagogіці	Аналіз казки	5
5.	Підготовка до модульного контролю	Відповіді на питання модульного контролю	30

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю – тестові запитання

1. «... Розглядається як субдисципліна загальної психології про принципову єдність законів і механізмів психічної діяльності» це:

- А) етнічна психологія
- Б) кроскультурна психологія
- В) психологічна антропологія
- Г) культурна психологія

2. Культурна психологія синтезує риси:

- А) загальної психології
- Б) вікової психології
- В) психології культури
- Г) крос культурної психології
- Д) психологічної антропології

3. Етноси, народи, нації це –

- А) об'єкт етнопсихології
- Б) предмет етнопсихології

4. Виділяють такі функції етнопсихології:

- А) гносеологічну
- Б) прогностичну
- В) комунікативну
- Г) економічну
- Д) навчальну

5. Яка галузь етно психології спрямована на реалізацію відповідних загально-концептуальних уявлень у різних сферах культурного буття етносу, пов'язаних з формуванням, функціонуванням і корегуванням етнічної свідомості:

- А) загальна етнопсихологія
- Б) прикладна етнопсихологія

6. Вкажіть, з якими науками має зв'язки етнопсихологія:

- А) із загальною психологією
- Б) з віковою і педагогічною психологією
- В) з соціальною психологією
- Г) з етнографією
- Д) з антропологією
- Е) з мовознавством
- Є) всі відповіді вірні

7. «Основні особливості в науках, що вивчають культуру:

- вивчається лиш одна культура з прагненням її зрозуміти
- будь-які елементи культури вивчаються ніби з середини системи» це:

- А) етіс – підхід
- Б) етіс – підхід

8. Батько етнографії:

- А) Гіппократ
- Б) Геродот

9. Який фактор, що керує людьми, Шарль Луї Монтеск'є вважає головним:

- А) релігію
- Б) клімат
- В) закони
- Г) принципи

10. Кому належить думка: «Народний дух – це психічна схожість індивідів, що належать до певного народу і водночас їх самосвідомість. Народний дух проявляється перш за все у мові, потім у звичаях, вчинках, традиціях і піснях»:

- А) Хейман Штенталь
- Б) Мориц Лацарус
- В) Шарль Луї Монтеск'є
- Г) Йоганн Готфрід Гердер

11. Вільгельм Вундт вважав, що народний дух вивчається за допомогою аналізу конкретно-історичних продуктів культури народів, таких як:

- А) мова
- Б) міф
- В) звичаї
- Г) традиції
- Д) свята

12. Американська етнографічна школа «Культура і особистість» включає такі напрямки:

- А) конфігурація культур
- Б) базова і модальна особистість
- В) національний характер
- Г) етносемантичні дослідження
- Д) порівняльно-культурний

13. До якого типу культури за типологією Бенедикта належать етноси, які підкреслюють значущість буйства та екстазу, в своїх установах вони демонструють шлях крайнощів, прославляють індивідів, які можуть вийти за межі здорового глузду:

- А) аполлоністичний тип
- Б) діоністичний тип

14. Маргарет Мід поділила культуру на три великі групи в залежності від орієнтації на минуле, на предків і традиції. Як називається культура, що зорієнтована на предків і традиції:

- А) пост фігуративна культура
- Б) конфігуративна культура
- В) пре фігуративна культура

15. Який метод Хонігман називав основним в психології народів:

- А) глибинне інтерв'ю
- Б) запис біографій
- В) тривале інтенсивне спостереження і включене спостереження
- Г) проєктивні методики

16. Хто в 1846 році на зборах Російської Географічної Спілки зазначив про необхідність і важливість однієї з галузей етнографії – етнографії психічної:

- А) К.Д. Кавелін
- Б) М.І. Надеждин
- В) І.М. Сеченов
- Г) М.О. Бердяев

17. Хто першим в Росії став викладати курс етнічної психології:

- А) І.М. Сеченов
- Б) М.О. Бердяев
- В) Г.Г. Шпет
- Г) О.О. Потебня

18. М. Костомаров відокремив три основні сфери світогляду народу, а саме:

- А) духовну
- Б) історичну
- В) суспільну
- Г) релігійну
- Д) етнічну

19. П. Ковальський вважав, що основною ознакою нації є:

- А) єдність духу
- Б) єдність походження
- В) єдність проживання
- Г) єдність мислення

20. І. Воронов в статті «О причинах различий умственных и нравственных способностей» (1817) пропонує комплексний аналіз чинників, що впливають на відмінності в народних характерах, і поділив всі чинники на дві групи, а саме:

- А) фізичні
- Б) моральні
- В) духовні
- Г) етнічні

5.2. Форми і методи підсумкового контролю – залік.

Питання для контролю знань

6. Предмет та завдання етнопсихології.
7. Галузі етнопсихологічних знань. Зв'язок етнопсихології з іншими науками.
8. Проблеми сучасної етнічної психології.
9. Ознаки етнічної групи. Класифікація етнічних груп.
10. Культура як психологічне явище.
11. Етногенез як еволюція етнічної спільноти. Теорії етногенезу.
12. Методи етнопсихологічного дослідження.
13. Основні підходи та напрямки до вивчення національних особливостей.
14. Зародження етнопсихології в надрах історії та філософії.
15. Народження психології народів в Німеччині.
16. Психологічний напрямок в американській етнології.
17. Етнопсихологія в Росії.
18. Розквіт етнопсихологічної тематики на Слобожанщині.
19. Перші експериментальні дослідження у друг. пол. 19 ст.
20. Розвиток етнопсихології у 20-30 роках 20 ст.
21. Значення праць представників діаспори для розвитку етнопсихології в Україні.
22. Сучасне відродження етнопсихології в Україні.
23. Етнічна модель особи і етнічний тип особи.
24. Базова та модальна особистість.
25. Маргінальна особистість.
26. Універсальні та специфічні риси особистості.
27. Соціалізація, інкультурація та етнізація особистості.
28. Поняття етнічної та національної свідомості. Рівні її функціонування.
29. Структура етнонаціональної свідомості.
30. Типологія етнонаціональної свідомості.
31. Функції етнонаціональної свідомості.
32. Основні характеристики етнонаціональної свідомості.
33. Мова і національна свідомість особистості.
34. Поняття етнонаціональної самосвідомості. Співвідношення понять етнічних свідомості, самосвідомості та ідентичності.
35. Структура етнонаціональної самосвідомості.
36. Рівні національної самосвідомості.
37. Етнічна ідентичність як структурний компонент самосвідомості.
38. Структура етнічної ідентичності.
39. Форми етнічної ідентичності.

40. Етапи становлення етнічної ідентичності.
41. Вплив соціальних факторів на формування етнічної ідентичності.
42. Параметри етнічної ідентичності.
43. Типологія етнічної ідентичності.
44. Проблема підтримання етнічної ідентичності.
45. Національний характер і менталітет.
46. Механізм та функції етнічної стереотипізації.
47. Етнічний стереотип як атрибутивне явище. Співвідношення понять “етнічний стереотип”, “упередження” та “забобони”.
48. Властивості етнічних стереотипів.
49. Універсальні та культурно-специфічні аспекти спілкування.
50. Психологічні детермінанти міжетнічних відносин.
51. Виникнення та протікання міжетнічних конфліктів.
52. Міжкультурна адаптація.
53. Проблема трансформації етнічної ідентичності.
54. Підготовка до міжкультурної взаємодії.
55. Єдність національного та загальнолюдського в українській етнопедагогіці.
56. Психолого-педагогічне значення народної обрядовості.
57. Етнічні відмінності у психіці як результат народної педагогіки.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Вимоги до знань та умінь студентів	Максимальна кількість балів, оцінка за шкалою ECTS
Повно й ґрунтовно володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання з відповідним аналізом й узагальненням вивченого. Простежувався зв'язок теоретичного матеріалу з практикою.	A: 90 – 100 б.
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання з відповідним аналізом й узагальненням вивченого.	B: 80 – 89 б.
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом. Проте відсутня логічна послідовність у викладі матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	C: 70 – 79 б.
Знання модулів передаються репродуктивно. Відсутня логічна послідовність у викладі навчального матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	D: 65 – 69 б.
Знання модуля передаються тільки за допомогою певних питань з боку викладача.	E: 60 – 69 б.

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основна

1. Баронин А.С. Этническая психология / Баронин А.С. – Киев: Тандем, 2000.
2. Берри Д.В. Кросс-культурная психология. Исследования и применение / Д.В.Берри, А.Х. Пуртинга, М.Х. Сигалл, П.Р. Дасен. — Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2007. — 560 с.
3. Бороноев А.О. Основы этнической психологии / Бороноев А.О. – СПб.: Питер. – 1991.
4. Бороноев А.О. Этническая психология. / Бороноев А.О., Павленко В.Н. - СПб.: Изд-во С.-Петербургского ун-та, - 1994.
5. Введение в этническую психологию / Под ред. Ю.П. Платонова. – СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского университета, 1995.

6. Галустова О.В. Этнопсихология: Учебное пособие. / Галустова О.В. - М.:Издательство: Приор, 2005. - 160 с.
 7. Гачев Г.Д. Национальные образы мира. / Гачев Г.Д. – М.: Сов. писатель, 1988.
 8. Душков Б.А. Актуальные проблемы этнической психологии/ Душков Б.А. // Психологический журнал. – 1981. – Т.2. - №5. – С.43-51.
 9. Етнічна самосвідомість: національна культура / Тези Республ. наукової теоретичної конференції. – К., 1991.
 10. Лебедева Н.М. Введение в этническую и кросс-культурную психологию. / Лебедева Н.М. – М.: Старый сад, 1998.
 11. Львовичкіна А.М. Етнопсихологія: Навчальний посібник / Львовичкіна А.М. – К.: МАУП, 2002. – 144 с.
 12. Налчаджян А.А. Этнопсихология. 2-е изд. / Налчаджян А.А.– СПб.: Питер, 2004.- 381 с.
 13. Нежурина-Кузничная Н. Ю. Популярная этнопсихология / Нежурина-Кузничная Н. Ю. – Мн.: Изд-во: Харвест, 2004.- 384 с.
 14. Павленко В.Н. Общая и прикладная этнопсихология / Павленко В.Н., Таглин С.А. – М., 2005.
 15. Павленко В.М. Етнопсихологія: Навч. посібник. / Павленко В.Н., Таглин С.А. – К.:Сфера, 1999.
 16. Пірен М.І. Основи етнопсихології: Підручник. / Пірен М.І. – К. – 1996.
 17. Платонов Ю.П. Этническая социальная психология. / Платонов Ю.П., Почебут Л.Г. – СПб.: Изд-во С.-Петербургского ун-та, 1993.
 18. Платонов Ю.П. Основы этнической психологии. Учеб. пособие. / Платонов Ю.П. – СПб.: Речь, 2003. – 452 с.
 19. Стефаненко Т.Г. Методы этнопсихологического исследования./ Стефаненко Т.Г., Шлягина Е.И., Ениколопов С.Н. – М.: Изд-во МГУ, 1993.
 20. Стефаненко Т.Г. Этнопсихология./ Стефаненко Т.Г. – М.: ИП РАН, Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2006.
 21. Стефаненко Т.Г. Этнопсихология: практикум: Учебное пособие для студентов вузов. / Стефаненко Т.Г. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 208 с.
 22. Сухарев В.А. Психология народов и наций. / Сухарев В.А., Сухарев М.В. – Донецк: Сталкер, 1997.
 23. Цветков В. Л. Этнопсихология. Альбом схем. / Цветков В. Л., Соловьева А. В. – М.: Изд-во: Щит-М, 2009. - 128 с.
 24. Шпет Г.Г. Введение в этническую психологию: Соч. / Шпет Г.Г. – М. – 1989.– С.475-575.
- Додаткова**
25. Белик А.А. Психологическая антропология: История и теория. / Белик А.А. – М.: Институт этнологии и антропологии РАН, 1993.
 26. Вундт В. Проблемы психологии народов. / Вундт В. / Преступная толпа. – М.: Институт психологии РАН, 1998. – С.195-308.
 27. Выготский Л.С. Этюды по истории поведения: Обезьяна. Прimitив. Ребёнок. / Выготский Л.С., Лурия А.Р. – М.: Педагогика-Пресс, 1993.
 28. Гершунский Б.С. Менталитет и образование: Учебн. пособие. / Б.С.Гершунский – М.: Ин-т практ. психологии, 1996.
 29. Гнатенко П.И. Национальная психология: анализ проблем и противоречий. / Гнатенко П.И., Кострюкова Л.О. – К. - 1990.
 30. Життя етносу: соціокультурні нариси. Навч. посібник/ Б.Попов (керівник авт. кол-ву) – К.: Либідь, 1997.

31. Королев С.И. Вопросы этнопсихологии в работах зарубежных авторов. / Королев С.И. – М. – 1970.
32. Коул М. Культурно-историческая психология: наука будущего / М. Коул. — М. : «Когито-Центр», Изд-во «Институт психологии РАН», 1997. — 432 с.
33. Лурия А.Р. Об историческом развитии познавательных процессов. / Лурия А.Р. – М. – 1974.
34. Потебня О.О. Проблеми сучасної філології. / Потебня О.О. – К.: Наук. Думка, 1991.
35. Солдатова Г.У. Психология межэтнической напряженности./ Солдатова Г.У. – М.: Смысл, 1998.
36. Цимбалістий Б. Родина і душа народу/ Цимбалістий Б. // Українська душа. – К. - 1992. – С.66-97.
37. Шульга Н.А. Этническая самоидентификация личности. / Шульга Н.А. – Киев: Ин-т социологии НАН Украины, 1996.
38. Эриксон Э. Детство и общество. / Эриксон Э. – СПб.: Ленато, АСТ, Фонд “Университетская книга”, 1996.
39. Этническая психология и общество / Под ред. Н.М.Лебедевой. – М.: Старый сад, 1997.
40. Этнопсихологические проблемы вчера и сегодня: Хрестоматия/ Сост. К.В.Сельченко. – Мн.: Харвест, 2004. - 496 с.

15. Інформаційні ресурси

<http://www.livelib.ru/tag/>

<http://www.koob.ru/>

http://naturalworld.ru/kniga_zoopsihologiya-i-sravnitel'naya-psihologiya.htm

<http://sdb.su/svalka/page,3,849-zoopsixologiya-i-sravnitel'naya-psixologiya.html>

www.lnu.edu.ua/faculty/.../Etnopsychologia.doc

1. Крысько В. Г. Этническая психология./ Крысько В. Г. – 2002 – 320 с.

<http://images.google.com.ua/imgres?imgurl=http://bookhere.ru/nw/4/50830.jpg&imgrefurl=>

2. Крысько В.Г. Этнопсихология и межнациональные отношения. Курс лекций/ Крысько В.Г. – 2002. – 448 с.

<http://images.google.com.ua/imgres?imgurl=http://mirknig.com/uploads/posts/2009->

3. Львовичкіна А.М. Етнопсихологія: Навчальний посібник / Львовичкіна А.М. –К.: МАУП, 2002. – 144 с. <http://subject.com.ua/pdf/180.pdf>

4. Павленко В.М. Етнопсихологія: Навч. посібник. / Павленко В.Н., Таглин С.А. – К.:Сфера, 1999.

<http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?t=54896&sid=9c0878ff9c760c00d5a09fc1c92821c5>

5. Стефаненко Т.Г. Етнопсихологія (перекладений підручник) http://ua-referat.com/Етнопсихологія_Стефаненко_Т_Г

6. Этнопсихология. Справочник руководство

http://images.google.com.ua/imgres?imgurl=http://cstaip.virtbox.ru/info/e_psi2.gif&imgrefurl

VIII. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 20__/20__ н.р.¹

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри на початку навчального року.

VI. Навчально-методична карта дисципліни

Всього -90 год., лекції -20 год., семінарські – 14 год., самост. роб. -56 год.

Примітка: Лекційні та семінарські заняття проводяться в аудиторії, в разі оголошення карантину - онлайн на платформі (moodle, google meet).

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
Модулі	I модуль		II модуль								
Лекції (год.)	2	4	4		2		2		4		2
Дати	01.09	01.09/ 08.09	08.09 / 15.09		15.09		22.09		29.09/ 04.10		11.10
Теоритичні розділи	Вступ до етнічної психології		Основні категорії та поняття етнічної психології								
Теми лекцій	Тема 1. Предмет, завдання, функції і методи етнічної психології	Тема 2. Історія етнічної психології	Тема 3. Етнічна та національна свідомість і самосвідомість. Мова і етнічна свідомість.		Тема 4. Етнічна ідентичність		Тема 5. Національний характер та етнічні стереотипи. Менталітет		Тема 6. Психологія міжетнічних та міжкультурних відносин. Проблема підтримання етнічної ідентичності.		Тема 7. Психологічні основи етнопедагогіки
Семінарські заняття (год.)	2		2		2		4		2		2
Дати	22.09		29.09				06.10/13.10		20.10.		27.10/ 03.11
	Тема 1. Предмет, завдання, функції і методи етнічної психології. Тема 2. Історія етнічної психології		Тема 3. Етнічна та національна свідомість і самосвідомість. Мова і етнічна свідомість. Тема 4. Етнічна ідентичність		Тема 5. Національний характер та етнічні стереотипи. Менталітет		Тема 6. Психологія міжетнічних та міжкультурних відносин. Проблема підтримання етнічної ідентичності.		Тема 7. Психологічні основи етнопедагогіки		Модульний контроль Залік

Самостійна робота	Складання орієнтовної методики для етнопсихологічного дослідження Підготовка повідомлень (доповідей) Складання структурно-логічних схем до тем курсу Опрацювання першоджерел
Поточний контроль	Написання модульного контролю
Підсумковий контроль	Залік